

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/855/2015
Identifikačné číslo spisu: 7509206528
Dátum vydania rozhodnutia: 17.03.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Edita Bakošová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:7509206528.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ U. - Q., bývajúcej vo A., 2/ T., bývajúceho vo A., 3/ X., bývajúcej vo A., 4/ O., bývajúcej v S., 5/ B., bývajúcej v R., všetci zastúpení JUDr. Rudolfom Maníkom, PhD., advokátom v Košiciach, Masarykova č. 2, proti žalovaným 1/ Ing. L., bývajúcemu vo A., zastúpeného JUDr. Adriánou Kmecovou, advokátkou v Košiciach, Moldavská cesta č. 6, 2/ Mgr. Q., bývajúcemu vo A., o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenej na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 14 C 82/2009, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 31. októbra 2013 sp. zn. 2 Co 332/2012, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaní 1/, 2/ sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom 1/ až 5/ náhradu trov dovolacieho konania v sume 162,67 eur k rukám advokáta JUDr. Rudolfa Maníka, PhD., do troch dní.

Odôvodnenie

Okresný súd Košice - okolie rozsudkom z 30. mája 2012 č.k. 14 C 82/2009-288 v spojení s opravným uznesením z 9. decembra 2014 č.k. 14 C 82/2009-345 určil, že do dedičstva po nebohom T., patria nehnuteľnosti zapísané v Katastrálnom úrade v I. na Správe katastra I., v kat. úz. S., na LV č. XXXX ako orná pôda na parc. č. XXX/X vo výmere 13 220 m², ako orná pôda na parc. č. XXX/X vo výmere 12 784 m², ako trvalé trávnaté porasty na parc. č. XXX/X s výmerou 1 449 m² a ako trvalé trávnaté porasty na parc. č. XXX/X vo výmere 1 315 m², to všetko v podiele 78/120 na Správe katastra I., v kat. úz. S. na LV č. XXXX, ako lesné pozemky na parc. č. XXX/X vo výmere 394 m², orná pôda na parc. č. XXX/X vo výmere 2 359 m² a ako orná pôda na parc. č. XXX/X vo výmere 3 936 m², na Správe katastra I. v kat. úz. A. na LV č. XXXX ako trvalé trávnaté porasty na parc. č. XXX/X vo výmere 5 441 m², ako trvalé trávnaté porasty na parc. č. XXX/X vo výmere 8 761 m² a ako trvalé trávnaté porasty na parc. č. XXX vo výmere 68 165 m², to všetko v podiele 24/431. Žalovaným uložil nahradiť žalobcom spoločne a nerozdielne trovy konania vo výške 1.436,12 Eur do troch dní. Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 129, § 130 ods. 1, 2, 3, § 132 ods. 1, 2, § 133 ods. 2, § 134 ods. 1, 2, 3, 4, § 136 ods. 1, 2 a § 629 Občianskeho zákonníka, vecne tým, že medzi účastníkmi nebolo sporné, že od pôvodného pozemno-knižného vlastníka G. s manželkou nadobudol nehnuteľnosti,

ktoré sú predmetom konania, právny predchodca účastníkov, ich starý otec, X. s manželkou, od svojho otca W.. Taktiež nebolo sporné, akým spôsobom nadobudol predmetné nehnuteľnosti otec účastníkov, T.. Sporná medzi nimi zostala otázka, že všetky nehnuteľnosti mal T. darovať výlučne žalovanému 1/ o čom nikto nevedel. Súd prvého stupňa uviedol, že jedným zo spôsobov nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti pred účinnosťou Občianskeho zákonníka z roku 1964 bolo vydržanie. Podľa práva platného na Slovensku do 31. decembra 1950 bola vydržacia doba 32 rokov. Občiansky zákonník z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Zb.), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1951 ustanovil na vydržanie dobu 10 rokov (§ 116 ods. 1), pričom pre vydržanie platilo, že doba, ktorá začala plynúť pred týmto dátumom sa skončí uplynutím pôvodnej doby, najneskôr však do 31. decembra 1960 včítane (§ 566). Vyžadovala sa dobromyseľná a nepretržitá držba, pričom za dobromyseľného sa držiteľ považoval, ak so zreteľom na všetky okolnosti mohol byť presvedčený o tom, že mu vec patrí. V pochybnostiach sa malo za to, že držba je dobromyseľná (§ 142 ods. 1, 2). Dobromyseľný držiteľ si mohol započítať vydržaciú dobu svojho právneho predchodcu (§ 116 ods. 2). Právo platné na Slovensku do 31. decembra 1950 vyžadovalo dobromyseľnosť pri nastúpení do držby, kým podľa Občianskeho zákonníka z roku 1950 bola potrebná počas celého behu vydržacej doby. Vychádzajúc z týchto ustanovení a z vykonaného dokazovania súd prvého stupňa žalobe v celom rozsahu vyhovel, nakoľko v konaní žalovaný 1/ nevedel preukázať žiadnymi dôkazmi, že predmetné nehnuteľnosti nadobudol ústnou darovacou zmluvou v roku 1980 v zmysle notárskej zápisnice spísanej notárom JUDr. O. z 29. júna 2000 sp. zn. C.. Žiadnymi svedeckými výpoveďami nevedel dosvedčiť, že by došlo k darovaniu nehnuteľností, ktoré sú predmetom tohto konania, a nevedel preukázať ani splnenie zákonom stanovených podmienok nadobudnutia vlastníctva titulom vydržania a z predložených listín je zrejmé, že právni predchodcovia žalobcov boli podieloví spoluvlastníci k predmetným nehnuteľnostiam, preto v týchto podieloch určil, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohom otcovi žalobcov a žalovaný 2/ je iba evidovaný vlastník, ktorý nadobudol vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam na základe darovacej zmluvy od nevlastníka. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a úspešným žalobcom priznal náhradu trov konania pozostávajúcu z náhrady trov právneho zastúpenia a súdneho poplatku.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalovaných rozsudkom z 31. októbra 2013 sp. zn. 2 Co 332/2012 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil a to s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 2 O.s.p., keď sa v celom rozsahu stotožnil s jeho odôvodnením, pretože v konaní nebolo preukázané, že by žalovaný 1/ nadobudol vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam a tieto neboli ani predmetom dedičského konania po poručiťovi T.. K námietkam uvádzaným v odvolaní odvolací súd uviedol, že súd prvého stupňa správne postupoval, keď nepovažoval notársku zápisnicu za dôkaz o vlastníctve žalovaného, pretože od vydania osvedčenia o vydržaní neboli splnené podmienky pre nadobudnutie práva vydržaním, pretože predmetný návrh bol podaný na súde 2. júna 2009, teda pred uplynutím 10 ročnej vydržacej doby uvedenej v § 134 Občianskeho zákonníka. Žalovaný 1/ nevedel preukázať existenciu ústnej dohody ako to správne skonštatoval súd prvého stupňa a keďže ako predbežnú otázku riešil otázku vlastníctva žalovaného 1/, správne skonštatoval, že nepreukázal podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva, teda titul, ani vydržaciú dobu. Nebolo potom podstatné, či obec vystavila v čase vydania osvedčenia potvrdenie o držbe nehnuteľností žalovaným 1/. Pokiaľ žalovaní namietali neurčenie podielov vo výroku rozsudku, toto tvrdenie nie je v súlade s výrokom prvostupňového rozhodnutia, pretože súd prvého stupňa uviedol, že nehnuteľnosti uvedené vo výroku patria do dedičstva v podiele 24/431 a 78/120-tin. S ďalšími námietkami uvádzanými v odvolaní sa náležite vypořiadal už súd prvého stupňa a v odvolacích dôvodoch žalovaní neuviedli také ďalšie skutočnosti, ktoré by mohli mať vplyv na rozhodnutie vo veci. Pokiaľ išlo o námietku neexistencie naliehavého právneho záujmu, tento je zrejmy z toho, že žalovaní sú vedení ako spoluvlastníci (správne „vlastníci“ - pozn. dovolacieho súdu) týchto nehnuteľností v katastri nehnuteľností. Rozhodnutie súdu prvého stupňa považoval za správne aj v časti týkajúcej sa trov konania a žalovaní neuviedli dôvody, pre ktoré by prichádzalo do úvahy použitie § 150 O.s.p. V odvolacom konaní odvolatelia nemali úspech, preto podľa § 224 ods. 1 v spojení s ust. § 142 ods. 1 a § 151 O.s.p. im odvolací súd uložil povinnosť nahradiť žalobcom trovy odvolacieho konania.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podali dovolanie žalovaní, v ktorom navrhli napadnutý rozsudok a tiež rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie, resp. konanie zastaviť z dôvodu,

že v konaní došlo k vadám podľa § 237 písm. d/, e/, f/ a g/ O.s.p. Namietli, že súd prvého stupňa pochybil, keď začal konanie na základe neperfektného návrhu a konanie vo vzťahu k žalobcom 3/ až 5/ nemohlo byť začaté pre absenciu ich návrhu (§ 237 písm. e/ O.s.p.). Odvolací súd sa nevyporiadal nielen s procesným postavením osôb vystupujúcich v konaní, ale sa dostatočne nezaoberal ani s podaným odvolaním, pretože pre presvedčivosť a úplnosť rozhodnutia je nepostačujúci odkaz odvolacieho súdu na ustanovenie § 219 O.s.p., čím bola účastníkom odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Namietli, že súd prvého stupňa im spôsoboval ujmu na procesných právach tým, že zmätočne viedol konanie, nevyzval žalobcov na doplnenie žaloby, vykonával dokazovanie nepotrebné pre rozhodnutie vo veci a vykonané dokazovanie nesprávne vyhodnotil podľa § 134 O.s.p., čo sa prejavilo tiež na rozhodnutí o trovách konania, pri nepoužití ustanovenia § 150 O.s.p. Odvolací súd ponechal bez povšimnutia správanie sudcu okresného súdu - možno z dôvodu znenia ustanovenia § 29a zákona o sudcoch - zjavnej nekvalifikovanosti, ale ani podozrivému nadržaniu jednej procesnej strane, vykazujúcemu znaky trestných činov. Zdôraznili, že konajúci sudca rozhodoval ako vylúčený sudca (§ 237 písm. g/ O.s.p.) keďže sa osobne pozná s dovolateľom 1/, ako bývalý kolega si s ním tyká a v niekdajšom zamestnaní nemali vždy rovnaký pohľad na „výkonnosť a zodpovednosť pri práci, resp. nedôvodné vykonávanie práce za iného kolegu“. Namietli tiež, že odvolací súd vykonával zjavne dokazovanie bez účasti dovolateľov. Konanie je tiež postihnuté vadou podľa § 237 písm. d/ O.s.p., pretože na Okresnom súde Košice - okolie je vedené konanie pod sp. zn. 14 C 205/2006, v ktorej sa prejednáva vec totožná s vecou prejednávanou v tomto konaní, pre rovnaký skutkový základ, čo možno považovať za prekážku litispendencie.

Žalobcovia navrhli dovolanie žalovaných zrejme odmietnuť, keď dôvody v ňom uvádzané nepovažujú za opodstatnené. Žiadali priznať im náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), žalovaný 1/ zastúpený advokátom a žalovaný 2/ s právnickým vzdelaním (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). V prejednávannej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Keďže podané dovolanie nesmeruje proti zmeňujúcemu rozsudku vo veci samej, ale takému potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné, ani takému potvrdzujúcemu rozsudku súdu prvého stupňa, v ktorom súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4, nemožno prípustnosť podaného dovolania vyvodiť z § 238 ods. 1 O.s.p., ani z § 238 ods. 3 O.s.p. Pre úplnosť treba uviesť, že odvolací súd v prejednávannej veci dosiaľ nerozhodoval, preto ani nevyslovil právny názor, ktorým by boli súdy viazané (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaných nie je podľa § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. procesne prípustné.

Dovolanie žalovaného by mohlo byť procesne prípustné, len ak by v konaní, v ktorom bol vydaný napadnutý rozsudok, došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 O.s.p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich, vyplýva pre dovolací súd z § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa z tohto

dôvodu neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal tiež otázkou, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska § 237 O.s.p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky väd taxatívne v ňom vymenovaných; iné procesné vady konania alebo nesprávnosti rozhodovania, i keby k nim v konaní došlo, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Treba zdôrazniť, že pri posudzovaní existencie procesnej vady uvedenej v § 237 O.s.p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania, nie je významný subjektívny názor účastníka, ale len zistenie, že v konaní došlo k takejto vade.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/, b/, c/ O.s.p. dovolatelia nenamietali a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

Žalovaní namietajú, že konanie je postihnuté vadami podľa § 237 písm. d/, e/, f/, g/ O.s.p.

Žalovaní v dovolaní tvrdia, že v danom prípade súdy konali napriek tomu, že sa nepodal návrh na začatie konania, hoci bol potrebný a to vo vzťahu k žalobcom 3/ až 5/, ktorí nepodali návrh na začatie konania vo svojom mene.

Jednou zo základných zásad občianskeho sporového konania je zásada dispozičná, spočívajúca v tom, že procesná iniciatíva patrí účastníkom konania. Súd až na prípady uvedené v zákone (por. § 81 ods. 1 O.s.p.), nezačína konanie z vlastnej iniciatívy, ale na podnet účastníka (§ 79 ods. 1 O.s.p.), ktorý je označovaný ako návrh (žaloba). Podanou žalobou je súd viazaný; prekročiť návrhy účastníkov a prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú, môže iba vtedy, ak sa konanie mohlo začať aj bez návrhu alebo ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkmi (§ 153 ods. 2 O.s.p.). Opodstatnenosť výnimiek z dispozície predmetom konania vyplýva z hmotného práva, ktoré pre vyporiadanie niektorých nárokov určuje kogentné pravidlá.

V zmysle § 237 písm. e/ O.s.p., je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný. Toto ustanovenie dopadá na prípady, kedy súd prejednal a meritorne rozhodol vec, hoci nebola splnená jedna z procesných podmienok na začatie konania (žaloba) vo veci neuvedenej v § 81 ods. 1 O.s.p. O prípad neexistencie návrhu na začatie konania ale ide len vtedy, ak chýba návrh (žaloba) ako procesný úkon, ktorým sa začína konanie.

Podľa § 175b O.s.p. účastníkmi konania sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiteľovými dedičmi, a ak takých osôb niet, štát. Poručiteľov veriteľ je účastníkom konania v prípade § 175p, v prípade, keď sa vyporiadava jeho pohľadávka, a pri likvidácii dedičstva. V konaní podľa § 175h ods. 2 je účastníkom konania iba ten, kto sa postaral o pohreb. Ak sú aktíva a pasíva medzi dedičmi sporné, obmedzí sa súd len na zistenie ich spornosti; pri výpočte čistého majetku na ne neprihliada (§ 175k ods. 3 O.s.p.). Nezaradenie majetku alebo dlhov do aktív a pasív dedičstva v dôsledku postupu podľa § 175k ods. 3 O.s.p. nebráni účastníkom konania, aby sa domáhali svojho práva žalobou mimo konania o dedičstve (§ 175y ods. 1 O.s.p.).

Ustanovenie § 175k ods. 3 O.s.p. dopadá na procesnú situáciu, v ktorej medzi dedičmi vznikne spor o to, čo patrí do aktív a pasív dedičstva (napr. jeden dedič tvrdí, že určitá vec alebo právo patrí do dedičstva a iný dedič jeho tvrdenia popiera). Súd, ktorý prejednáva dedičstvo, tento spor nerieši, jeho riešenie neinicuje a ani žiadnemu z dedičov nemôže uložiť, aby podal žalobu, zameranú na odstránenie zistenej spornosti. V konaní o dedičstve sa súd obmedzí len na konštatovanie spornosti a na sporné aktívum alebo pasívum dedičstva pri výpočte čistého majetku neberie zreteľ.

Občiansky súdny poriadok predpokladá, že vo vzťahu k sporným aktívam a pasívam sa dedičia svojich práv budú domáhať žalobou mimo konania o dedičstve (či už pred skončením konania o dedičstve, alebo po jeho skončení). Pokiaľ sa v konaní o dedičstve vyskytne rozpor o tom, čo patrí do dedičstva po poručiteľovi, procesným nástrojom na jeho odstránenie je žaloba na určenie, že tá-ktorá vec (právo) patrí do dedičstva po poručiteľovi. O takejto žalobe rozhodne súd v sporovom konaní, účastníkmi ktorého (buď ako žalobcovia alebo žalovaní) sú všetci dedičia. Žaloba na určenie predmetu dedičstva je rozhodovacou praxou súdov považovaná za prípustný prostriedok riešenia sporov o tom, či určitá vec (právo) patrí do dedičstva (obdobný právny názor zaujal už Najvyšší súd Slovenskej republiky napr. v uznesení z 28. septembra 2006 sp. zn. 3 Cdo 178/2006). Pritom pre takéto sporové občianske súdne konanie treba všetkých účastníkov konania o dedičstve považovať za nerozlučných spoločníkov podľa § 91 ods. 2 O.s.p. (por. tiež R 49/82 alebo R 65/2003), a v prípade nesplnenia podmienky účastníctva všetkých dedičov v konaní nemôže súd takejto žalobe vyhovieť.

V predjednávanej veci žalobcovia 1/ a 2/ na ochranu svojich práv zvolili žalobu (doručenú súdu prvého stupňa 2. júna 2009), ktorou sa domáhali určenia, že do aktív dedičstva po poručiteľovi T. patrí jeho spoluvlastnícky podiel na sporných, v petite žaloby špecifikovaných nehnuteľnostiach. Z obsahu spisu vyplýva, že podaním z 26. apríla 2010, doručeným súdu prvého stupňa 28. apríla 2010, X., O. a B. oznámili konajúcemu súdu, že vstupujú do predmetného konania na strane žalobcov a to na základe skutočnosti, že v zmysle dedičského rozhodnutia po poručiteľovi T., sú ako jeho deti, ďalšími dedičmi. Súd prvého stupňa uznesením zo 7. mája 2010 č.k. 14 C 82/2009 pripustil s poukazom na ustanovenie § 91 ods. 1 O.s.p. ich vstup do konania na strane žalobcov, a to ako žalobcov 3/ až 5/. Toto uznesenie bolo na základe odvolania podaného žalovanými 1/ a 2/ prejednané odvolacím súdom, ktorý ho uznesením z 29. júla 2010 sp. zn. 5 Co 162/2010 ako vecne správne potvrdil.

Z uvedeného vyplýva, že žalobcovia 3/ až 5/ vstúpili do už začatého konania, v ktorom bol predmet konania už vymedzený v žalobe, a ako nerozlučných spoločníkov sa ich týkal v plnom rozsahu. Žalobcovia 3/ až 5/ tak nemali už povinnosť podať samostatnú (ďalšiu) žalobu, pretože oznámením o ich vstupe do konania práve na strane žalobcov prejavili svoj súhlas s celým predmetom konania vymedzeným v žalobe. Preto námietka žalovaných týkajúca sa vady konania podľa § 237 písm. e/ O.s.p. nie je dôvodná.

Žalovaní v dovolaní namietajú, že v preskúmvanej veci sa súdy dopustili procesných nesprávností, ktoré majú znaky vady uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - por. napr. právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

Dovolatelia v súvislosti s touto vadou konania namietajú (posudzujúc dovolanie podľa jeho obsahu - § 41 ods. 2 O.s.p.), že odvolací súd prejednal vec bez pojednávania (por. „odvolací súd zjavne vykonával vo veci dokazovanie bez účasti dovolateľov“), t.j. že nepostupoval podľa § 214 ods. 1 O.s.p.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. (v znení účinnom od 1. januára 2012) na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ ide o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem. V ostatných prípadoch možno o dovolaní

rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.).

Po preskúmaní spisového materiálu v prejednávanej veci dovolací súd zistil, že krajský súd o odvolaní žalovaných z 9. augusta 2012 rozhodoval bez nariadenia pojednávania, pričom sa opierať o ustanovenie § 214 ods. 2 O.s.p. majú za to, že v tomto prípade nebola splnená žiadna z podmienok ustanovenia § 214 ods. 1 O.s.p., za ktorých jedine je odvolacie pojednávanie treba nariadiť. Odvolací súd nemal potrebu zopakovať ani doplniť dokazovanie (§ 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p.), lebo sa stotožnil so skutkovým stavom a právnym posúdením veci tak, ako ho ustálil súd prvého stupňa a v zmysle § 219 ods. 1 O.s.p. ho ako vecne správne s použitím § 219 ods. 2 O.s.p. potvrdil. V prejednávanej veci nejde ani o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a vzhľadom k povahe prípadu má dovolací súd za to, že nejde ani o vec dôležitého verejného záujmu (existencia dôležitého verejného záujmu v konaní sa predpokladá len vtedy, ak by otázky, ktoré sú predmetom konania, mohli mať širší spoločenský dopad a ak by ochrana práv a právom chránených záujmov účastníkov konania mohla byť významná i pre iné subjekty, o ktoré v preskúmanej veci nejde (por. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 227/2011, 1 Cdo 115/2010 etc.)). Odvolací súd z uvedených dôvodov nenariaďoval ústne pojednávanie vo veci a obmedzil sa len na verejné vyhlásenie rozsudku. Postup súdu pri vyhlasovaní rozsudku, ak sa rozhoduje bez nariadenia ústneho pojednávania, je upravený v § 156 ods. 3 O.s.p., ktorý stanovuje, že v týchto prípadoch súd oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením. Ako vyplýva z obsahu spisu, oznámenie o vyhlásení rozsudku bolo vyvesené na úradnej tabuli odvolacieho súdu 25. októbra 2013, teda 6 dní pred vyhlásením rozsudku.

Na základe uvedených skutočností dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd postupoval v zmysle príslušných zákonných ustanovení, pri prejednávaní veci procesne nepochybil a svojím postupom žalovaným neodňal možnosť konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Pokiaľ žalovaní v dovolaní namietali spôsob dokazovania, resp. to, že súd vykonal, či nevykonal určité navrhnuté dôkazy, príp. od koho vyžadoval určitý dôkaz predložiť, treba uviesť, že podľa ustálenej súdnej praxe nevykonanie dôkazov navrhnutých účastníkom, alebo ich vykonanie nie je postupom, ktorým súd odňal účastníkovi možnosť konať pred súdom (R 37/1993). Účastníkovi konania totiž zákon ukladá povinnosť označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení (v prejednávanej veci to bolo tvrdenie žalovaného 1/ o existencii darovacej zmluvy - skutočnosť preukazuje ten, kto ju tvrdí), pričom za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov (§ 120 ods. 1 veta prvá a § 125 veta prvá O.s.p.). O tom, ktoré z navrhovaných dôkazov (prípadne takých, ktoré nie sú navrhované) budú vykonané, rozhoduje však súd. Z uvedeného je zrejmé, že Občiansky súdny poriadok účastníkovi konania priznáva právo vykonanie určitého dôkazu navrhnúť. Toto procesné oprávnenie žalovaným v danej veci nebolo odňaté. Dovolací súd poznamenáva, že v dovolacom konaní môže prihliadnuť k takýmto namietaným nedostatkom len vtedy, ak je splnený predpoklad prípustnosti dovolania (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo). Tvrdenie o nesprávnosti vykonaného dokazovania, príp. jeho nadbytočnosti, resp. že súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, predstavuje dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., t.j., že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ktorou otázkou sa dovolací súd môže zaoberať len v prípade, ak je dovolanie procesne prípustné.

Dovolatelia vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. namietajú aj s poukazom na tú skutočnosť, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na ustanovenie § 219 O.s.p. a nevyporiadal sa tak so všetkými námietkami, ktoré vo svojom odvolaní uviedli.

Podľa § 219 ods. 2 O.s.p., ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. je odvolaciemu súdu daná možnosť vypracovania tzv. skráteného

odôvodnenia rozhodnutia. Možnosť vypracovania takéhoto odôvodnenia je podmienená tým, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožní s dôvodmi rozhodnutia súdu prvého stupňa, a to po skutkovej ako aj právnej stránke; ak sa odvolací súd čo i len čiastočne nestotožní s týmito závermi, neprichádza do úvahy vypracovanie skráteného odôvodnenia. Môže síce doplniť dôvody uvedené v rozhodnutí súdu prvého stupňa, toto doplnenie však nemôže byť v rozpore so závermi súdu prvého stupňa, môže ho iba dopĺňať v tom zmysle, že ďalšie závery odvolacieho súdu iba podporia odôvodnenie súdu prvého stupňa. Odvolací súd prirodzene musí odpovedať na podstatné a právne významné dôvody odvolania a nemôže sa obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia doplniť ďalšie dôvody. Inak sa dostane mimo limitov práva na spravodlivý proces, ktoré je chránené nielen čl. 46 ods. 1 ústavy, ale aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov zodpovedajú vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán k prejednáwanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia jeho rozsudku nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu.

Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia skonštatoval správnosť skutkových a právnych záverov súdu prvého stupňa. Taktiež vysvetlil, prečo sa nestotožnil s námietkami žalovaných uvedenými v odvolaní. Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku dalo tak odpoveď na relevantné otázky súvisiace s predmetom konania, keď v dostatočnom rozsahu zodpovedalo, prečo súd vyhovel žalobe žalobcov. Jeho rozhodnutie nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože odvolací súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlil od znenia príslušných ustanovení a nepoprel ich účel a význam. Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalovaných. Dovolací súd napokon poznamenáva, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o dovolaní, zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

Pokiaľ žalovaní odôvodnili svoje dovolanie aj tým, že súdy nesprávne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania, dovolací súd poukazuje na to, že nesprávne hodnotenie vykonaných dôkazov nie je uvedené medzi prípustnými dôvodmi dovolania, ktoré sú vymedzené v ustanovení § 241 ods. 1 písm. a/ až c/ O.s.p. Pre tento záver svedčí i ustanovenie 243a ods. 2, veta druhá O.s.p., ktoré upravuje, že dovolací súd nevykonáva dokazovanie. Dokazovanie je časťou občianskeho súdneho konania, v ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Z § 132 O.s.p. vyplýva, že dôkazy hodnotí súd podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Pri uplatnení zásady voľného hodnotenia dôkazov súd v zásade nie je obmedzovaný právnymi predpismi, ako má z hľadiska pravdivosti ten-ktorý dôkaz hodnotiť. Iba výnimočne zákon súdu ukladá určité obmedzenie pri hodnotení dôkazov (napr. § 133, § 134, § 135 O.s.p.). Ťažisko dokazovania je v konaní na súde prvého stupňa; skutkové závery tohto súdu je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 ods. 3 až 5 O.s.p.). Súd rozhodujúci o dovolaní nepreskúmava správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to už len z toho dôvodu, že v konaní o tomto opravnom prostriedku nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy; na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu totiž nemá možnosť dôkazy sám vykonávať (por. vyššie uvedené). Keď najvyšší súd nemôže vykonávať dokazovanie, tak nemôže iba na základe súdnych spisov preskúmať správnosť hodnotenia dôkazov súdom, lebo si nemôže pre svoje rozhodnutie zabezpečiť rovnaké podklady a predpoklady doplnením alebo zopakovaním dokazovania, aké mal súd, ktorý dôkazy hodnotí.

S prihliadnutím na obsah dovolania sa dovolací súd osobitne zamerlal tiež na otázku, či vo veci nerozhodoval vylúčený sudca (§ 237 písm. g/ O.s.p.).

Žalovaní v priebehu prvostupňového či odvolacieho konania neuplatnili námietku zaujatosti sudov prvostupňového ani odvolacieho súdu; urobili to až v dovolaní. Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g/ O.s.p., posúdiť túto otázku samostatne (R 59/1997).

Podľa § 14 ods. 1 O.s.p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Podľa § 14 ods. 3 O.s.p. dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Žalovaní predovšetkým neuviedli meno sudcu, voči ktorému vznášajú námietku zaujatosti a z obsahu dovolania sa dá len usudzovať, že námietka zaujatosti mala zrejme smerovať proti sudkyňi súdu prvého stupňa. Zaujatosť vo veci žalovaní vidia v tom, že má ísť o „bývalého kolegu žalovaného 1/ s ktorým si tiež tyká“, s ktorým nemali rovnaký pohľad na „výkonnosť a zodpovednosť pri práci, resp. nedôvodné vykonávanie práce za iného kolegu“. Napriek tvrdeniu o „nadržiavaní“ konajúcim „sudcom“ jednej procesnej strane a správaní majúcom „znaky niektorého z trestných činov, ktoré v podobných situáciách zvyčajne súvisia so zneužívaním verejnej funkcie ako aj prípadne s neoprávneným obohatením za takéto zneužitie funkcie“, neuviedli žiadnu konkrétnu skutočnosť majúcu za následok vadu konania podľa § 237 písm. g/ O.s.p. Z obsahu takejto nekonkrétnej námietky zaujatosti sa dá len dedukovať, že zrejme namietali spôsob vykonávania dokazovania v priebehu konania a spôsob rozhodnutia o trovách konania, t.j., namietajú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudkyne v konaní o prejednávanej veci, resp. v spôsobe, akým v predmetnej veci rozhodovala (§ 14 ods. 3 O.s.p.).

Dovolací súd vyššie uvedené pochybnosti žalovaných nepovažuje za také, ktoré by mohli mať právnu relevanciu a je toho názoru, že sú motivované tým, že nebolo rozhodnuté podľa subjektívnych predstáv žalovaných; hodnotenie správnosti súdneho konania, resp. rozhodovania však nepatrí účastníkovi konania a nemôže objektívne zakladať pochybnosti o nezaujatosti sudcu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k záveru, že prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g/ O.s.p. z dôvodu, že rozhodoval vylúčený sudca (sudkyňa), nie je daná.

Žalovaní v súvislosti s vadou konania podľa § 237 písm. d/ O.s.p. namietajú, že na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 14 C 205/2006 sa prejednáva totožná vec s predmetnou vecou v tomto konaní, pre rovnaký skutkový základ, čo možno považovať za prekážku litispendencie.

V zmysle § 237 písm. d/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak v tej istej veci sa už právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie.

Prekážku prv začatého súdneho konania (litispendencia) upravuje ustanovenie § 83

O.s.p. Táto prekážka zabráňuje, aby na súde prebiehalo iné súdne konanie v tej istej veci. Táto prekážka je daná, ak na ktoromkoľvek súde v Slovenskej republike je začaté konanie, ktoré má rovnakých účastníkov, rovnaký predmet konania a rovnaké skutkové okolnosti, od ktorých sa odvodzuje právo. Ak nie je splnený čo len jeden znak, nejde o tú istú vec. Totožnosť predmetu konania je totožnosť nároku uplatneného z rovnakého skutkového základu či skutkového deja.

V predmetnej veci sa žalobcovia domáhali určenia, že do dedičstva po poručiťovi T. patria konkrétne v žalobe uvedené nehnuteľnosti zapísané v Katastrálnom úrade v I. na Správe katastra I., v kat. úz. S. na LV č. XXXX a LV č. XXXX a v kat. úz. A. na LV č. XXXX, všetko v uvedených podieloch.

Dovolací súd z rozhodnutia Okresného súdu Košice - okolie z 5. decembra 2015 sp. zn. 14 C 205/2006 zistil, že v tomto konaní sa žalobcovia 1/ až 5/ v procesnom postavení žalobcov voči totožným účastníkom konania (žalovaným 1/, 2/) a Mgr. X. domáhajú určenia, že do dedičstva po poručníkovi T. patria nehnuteľnosti zapísané na Okresnom úrade I., v kat. úz. S. na LV č. XXXX, LV č. XXXX, a na Okresnom úrade I. v kat. úz. A. na LV č. XXXX, LV č. XXXX, LV č. XXXX, LV č. XXXX, LV č. XXXX a LV č. XXXX.

Z uvedeného je zrejmé, že predmetom konania sú iné nehnuteľnosti a konanie na Okresnom súde Košice - okolie vedené pod sp. zn. 14C 205/2006 netvorí prekážku litispendencie vo vzťahu ku konaniu vedenému na tom istom súde pod sp. zn. 14 C 82/2009.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu nebolo zaťažené vadou v zmysle § 237 písm. d/ O.s.p., ako nesprávne namietali dovolatelia.

Pokiaľ ide o prípustnosť dovolania žalovaných proti výrokom rozsudku odvolacieho súdu o trovách (prvostupňového i odvolacieho) konania, majúcich povahu uznesení, táto je vylúčená ustanovením § 239 ods. 3 O.s.p., pričom vady konania podľa § 237 O.s.p. zistené neboli (por. vyššie uvedené).

Vzhľadom na uvedené možno preto zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p. a iné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli dovolacím súdom zistené. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovaných v súlade s § 218 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p., ako dovolanie smerujúce v celom rozsahu proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

Dovolací súd považuje za potrebné na tomto mieste uviesť, že pokiaľ žalovaní po vydaní opravného uznesenia súdom prvého stupňa z 9. decembra 2014 č.k. 14 C 82/2009 podali „Odvolanie proti rozsudku po oprave“ doručené súdu prvého stupňa 26. januára 2015, vzhľadom na totožnosť jeho obsahu s odvolaním už podaným žalovanými proti rozsudku z 9. augusta 2012, najvyšší súd považoval toto podanie len za odvolanie duplicitne zaslané súdu, o ktorom už nebolo potrebné (ani možné) odvolacím súdom rozhodovať, keďže o ich odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa medzičasom odvolací súd už rozhodol (31. októbra 2013).

V dovolacom konaní procesne úspešným žalobcom vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovaným, ktorí úspech nemali (§ 243b ods. 5 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Žalobcovia podali návrh na rozhodnutie o priznaní náhrady trov dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p.) a trovy tohto konania vyčíslili. Dovolací súd im priznal náhradu spočívajúcu v odmene advokáta (ktorý ich zastupoval aj pred súdmi nižších stupňov) za 1 úkon právnej služby poskytnutej vypracovaním vyjadrenia zo 6. augusta 2014 [§ 14 ods. 1 písm. b/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 232/2010 Z.z. (ďalej len „vyhláška“)]. Základnú sadzbu tarifnej odmeny za tento úkon právnej služby určil podľa § 11 ods. 1, § 13 ods. 2 vyhlášky vo výške 154,63 eur, čo s náhradou výdavkov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu [§ 16 ods. 3 vyhlášky (t.j. 8,04 eur)] predstavuje spolu 162,67 eur.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.